

Demograful este, deci, un „consumator nesățios” de date, de vârste și durate, iar demografia își găsește rigoarea în îmbinarea acestor elemente de arhitectură. Analiza vârstă-cohortă-periodă este o ilustrare elasică.

În acest context se înscriu analizele lui Gérard Calot, Christophe Vandeschrick și cea semnată de Véronique Hertrich.

Primul în studiul intitulat *Relațiile între indicatorii demografiei longitudinale și verticale*, pune problema în termeni de mare generalitate și aplică rezultatele teoretice obținute la analiza fecundității franceze. El ilustrează, astfel, trecerea de la o viziune, optică longitudinală la una transversală. Gérard Calot reconstituie, cu o uimitoare precizie, variațiile, uneori brutale, ale fecundității de-a lungul secolului, bazându-se pe „evoluția mult mai progresivă a caracteristicilor generațiilor feminine”.

Aceste rezultate fundamentale sunt consecința unei îndelungate maturații, întrucât legătura între durată, cohortă și perioadă fusese pusă încă din secolul al XIX-lea, dar sub aspectul cel mai formal. Cum să situezi în plan un eveniment demografic și cele trei dimensiuni ale timpului care îi sunt asociate, inspirându-te din principiile geometriei în spațiu? Pentru a răspunde, Christophe Vandeschrick se întoarce la lucrările lui Lexis, la predecesori, la contemporani și continuatori. El trasează, astfel, arborele genealogic al diagramei pe care atâția studenți în demografie și-au testat logica și rigoarea.

În sfârșit, Véronique Hertrich se bazează pe coerența care asociază, la același individ, diferitele etape ale biografiei sale și pe cea a rudelor sale. Ea propune o metodă eficientă de datare a evenimentelor demografice, atunci când înregistrarea acestora este lacunară și memoria imprecisă. Autenticitatea câtorva date (nașterea unui copil sau cea a unui văr, de pildă) fixează puncte de reper familiale, permițând situarea fără efort a altor date pe care starea civilă nu le-a păstrat.

În cadrul ciclului „*Notes et documents*” a revistei sunt prezentate alte trei analize interesante.

Denise Arbonville și Catherine Bonvalet prezintă rezultatele unei anchete asupra locuinței, efectuate în anul 1988, în studiul „*Condiții de locuit și tipuri de menaj*”. Față de profundele transformări care au afectat moravurile familiale în Franța ultimilor 20 de ani, statutul matrimonial ar putea părea ca lipsit de interes pentru analiza cererii de locuințe. Plecând de la rezultatele anchetei, autoarele ajung la constatarea că luarea în considerare a acestei dimensiuni introduce, dimpotrivă, o gamă de categorii pertinente, permițând rafinarea studiului de adecvare a parcului de locuințe la structura menajelor.

„*Influența lunii de căsătorie asupra propensiunii spre divorț. Cazul Austriei*” este un studiu de caz interesant, semnat de France Prioux, iar „*Mortalitatea parlamentarilor italieni*”, semnat de Guido Simoni de la Universitatea din Florența, evidențiază existența unei puternice inegalități în fața morții între parlamentari și ansamblul populației italiene, după 1945, în sensul ameliorării situației primilor în raport cu restul populației.

Revista mai cuprinde un capitol de bibliografie critică (analize, note, cărți primite, reviste revistelor) și informații de ultimă oră din domeniu.

Ca întotdeauna, un număr bogat, divers, de un ridicat nivel științific, așa cum ne-a obișnuit revista Institutului Național de Studii Demografice din Franța, „POPULATION”.

Dr. Carmen Furtună

„*Zeitschrift für Soziologie*”, nr. 2, aprilie 1992

Cunoscuta revistă germană „*Zeitschrift für Soziologie*” a publicat, în numărul său din 2 aprilie 1992, două articole deosebit de interesante datorită problematicii abordate.

În articolul intitulat *Tineretul german. Ipoteze și perspective în formarea noii generații a Germaniei unificate*, sociologul german Stefan Böckler pornește de la realitatea incontestabilă că cele două părți ale Germaniei, în cei 40 de ani de separație, au evoluat în moduri total diferite, prezentând mari contraste între valorile, modelele și strategiile comportamentale, concepțiile psihosociale și culturile lor politice. În RFG, grupurile protestante de tineri au reușit să se desprindă de tradițiile autoritare ale statului național german, modernizarea structurilor valorice și a culturii politice. După al doilea război mondial, pe scena istorică a RFG se născu nouă generații. Tineretul a fost supus unor ample transformări: autonomizarea și diferențierea formelor sale de viață, asigurarea unor noi posibilități de consum specifice vârstei, relațiile

între tineri se aprofundează în detrimentul legăturilor tradiționale cu familia. (Acest amplu proces de socializare a inclus, evident, și riscul unei false etichetări). Datorită acestui proces de „individualizare” se naște subcultura tineretului. Dar nu numai atât : însăși perioada tinereții este prelungită. Tineretul vest-german devenind purtătorul valorilor epocii postindustriale.

În același timp, RDG a continuat perpetuarea tradițiilor Reichului german într-un regim totalitar. Experiența de viață a tinerilor est-germani a fost total diferită de cea a tinerilor din vestul Germaniei. Instituționalizarea și controlul social exercitat de stat iau amploare. Viața, sever normată, este marcată de restricții : posibilitățile liberei alegeri sunt îngrădite, moratoriul este limitat, fiind mult mai implicați în legăturile cu familia, timpul liber al tinerilor este mult redus, iar relațiile cu ceilalți tineri sunt doar superficiale. Impunerea valorilor ca cele de datorie, supunere și disciplină, adoptarea teoriei personalității autoritare și asocierea caracterului autoritar cu punctul de vedere al autorității politice au făcut ca tinerii est-germani să aibă înclinații mai mari spre sistemele autoritare, să fie mai supuși ideologiei fasciste. Devine evidentă rămânerea în urmă din punct de vedere al modernismului orientării normative. Dacă până la mijlocul anilor '70 RDG s-a caracterizat printr-o relativă stabilitate și libertate în societate și stat, ulterior, impunerea formelor represive de control social determină ca baza de legitimitate a statului socialist să se surpe în ochii tinerilor. Ei vor înceta să se mai identifice cu un viitor iluzoriu al RDG. Orientările dominante vor fi abandonate, cultura dominantă va fi ignorată, iar vacuumul normativ apărut va fi umplut de noi forme de viață și orientări derivate din acestea, toate concretizate în subculturi și contraculturi de tineret. (Această „modernizare ascunsă” a culturii de tineret va fi puternic sprijinită de mass-media și muzica rock). Conflictul dintre generația tinerilor și cea a adulților însă nu va fi manifest, ci se va concretiza doar în diferențe fundamentale între orientările valorice ale celor două generații.

Cercetările au dovedit că între culturile politice ale celor două state diferențele sunt aproape inexistente. Atât din punct de vedere al înțelegerii democrației, cât și al orientării valorice deosebirile nu sunt marcate.

Și totuși, procesele de „individualizare” au decurs în moduri diferite :

— în fosta RFG, individualizării i-a fost pusă la dispoziție o multitudine de variante culturale de satisfacție compensatorie, astfel încât tendințele anomice au rămas latente, devenind manifeste doar atunci când anumite grupuri de tineri — marginalizate sau nemulțumite — caută alte orientări și relații sociale :

— în RDG, normele și structurile societății s-au destrămat cu o repeziciune greu de urmărit : definirea de sine a tinerilor și-a pierdut tot mai mult esența datorită emigrării masive a tinerilor din est în vest. Gravitatea acestui proces de dezrădăcinare se oglindește în creșterea ratei criminalității și a suicidurilor, diminuarea natalității, instaurarea sentimentelor de dezorientare, inutilitate și singurătate.

Este evident faptul că acum, după reunificare, trebuie ca experiența trecută și prezentă a popoarelor din estul și vestul Germaniei să fie transformată într-un fel comun de percepere a trecutului, prezentului și viitorului vieții lor. Rămâne sarcina generațiilor tinere din cele două Germanii de a fonda o nouă unitate în conștiința cetățenilor germani. Pentru că reunificarea politico-economică nu este suficientă. Ea trebuie să cuprindă mințile și inimile oamenilor.

Generația tinerilor „va fi cea care va realiza cel mai rapid integrarea socio-culturală într-o Germanie reunificată” (Kühnd). Greutățile care continuă să existe sunt expresia diferențelor dintre „condițiile vieții economice, politice și sociale” (Friedrich) din RDG și cele corespunzătoare din RFG. „Oricât de mult s-ar asemăna valorile și orientările tinerilor est-germani cu cele ale tinerilor din vestul Germaniei, resursele cotidiene, materiale, necesare parcurgerii moratoriului tineretului din est și vest se deosebesc profund” (Behnken, Zinnecker). Așa cum procesul de modernizare a societății din estul Europei s-a realizat doar parțial, și schimbarea tineretului s-a rezumat doar la un moratoriu selectiv de formare, diferit de cel caracteristic societăților vest-germane. Sunt supuse modernizării doar căile de formare și educare a tinerii generații astfel încât să se asigure progresul socio-economic. Modificările apărute și în alte domenii ale vieții tinerilor, au fost socotite doar reacții secundare, neașteptate și nedorite.

Dar spre deosebire de celelalte societăți est-europene, cea est-germană are o poziție deosebită — cea intermediară. RDG este situată la confluența modelelor de modernizare specifice est și vest-europene, și sub imediata influență economică, politică și culturală a RFG. Acesta este motivul pentru care tineretul est-german prezintă deseori asemănări mult mai mari — din punctul de vedere al orientării normative și al habitusului — cu tineretul vest-german decât cu generațiile mai vârstnice din RDG.

Totuși, formarea unei ființe generaționale unitare a tineretului german rămâne în continuare o problemă greu de rezolvat. Motivele cele mai grave sunt de ordin psihologic. Chiar și după unificarea, majoritatea tinerilor văd în tinerii din cealaltă parte a Germaniei mai degrabă

un cetățean al fostei țări decât un german. Tinerii est-germani îi supraestimează pe cei din vest și se subapreciază pe ei înșiși. Iar populația vestică se supraestimează singură, considerându-se a fi adevărații germani. Zidul născut în mințile cetățenilor germani devine tot mai înalt și mai solid. De aceea, mai importantă decât rezolvarea problemelor socio-economice este problema străpunerii acestei bariere socio-psihologice dintre cele două grupuri de tineri.

În articolul intitulat *Suprasolicitarea tinerilor în cazul schimbării statutului lor*, Jürgen Mansel și Klaus Hurrelmann pun problema individualizării dintr-o cu totul altă perspectivă: tineretul din societățile industriale, prin abandonarea modelului tradițional de viață, are șansa de a-și planifica personal, individual viitorul. Posibilitățile de făurire a propriului drum în viață, în conformitate cu interesele și dorințele fiecărui individ în parte, s-au diversificat enorm. În mod paradoxal însă constrângerea: obligația de a alege din mai multe alternative pe cea care oferă spațiul cel mai amplu de dezvoltare și desfășurare și care să fie și practic realizabilă. Optimizarea posibilităților individuale de dezvoltare și aducerea lor în rezonanță cu propriile așteptări necesită o maximă și permanentă încordare. Dacă scopul propus este realizat, acest lucru atrage după sine o mai mare satisfacție personală și sentimente pozitive. Dar dacă șansele de realizare rămân simple iluzii, determinând eșecul, individul va trăi sentimente de teamă de împovărare, va apare incapacitatea adaptivă, stări afective și psihice de disconfort ce se vor transpune în reacții de stres.

Trecerea de la etapa școlarizării la cea de exercitare a profesiei este un proces care nelude caracteristicile esențiale ale unei situații de stres. Părinții așteaptă de la tineri succesul în domeniul profesional ales. Această expectație le este inculcată tinerilor chiar înainte de schimbarea concretă a statutului lor — ei se străduiesc să obțină rezultate cât mai bune în școală pentru a avea șanse cât mai mari de realizare pe linie profesională. Satisfacția sau insatisfacția legată de rezultatele obținute la absolvirea școlii oglindesc în ce măsură cerințele școlare au fost resimțite, sau nu, ca o povară, ca suprasolicitante, deci ca reacții de stres manifestate fie la nivel intern, obiectul suferinței fiind propriul eu, fie la nivel extern, când obiectul referinței sunt persoane străine.

Stresul acumulat se manifestă prin disfuncții psihosomatice: largă răspândire a acestor disfuncții în rândul tinerilor dovedește faptul că acel eluseu, conform căruia tinerețea era asociată cu puterea, sănătatea și rezistența și-a pierdut valabilitatea în ce privește generațiile de azi. Actualele condiții de viață, structurile cerințelor și experiența socializării fac ca tinerii să fie deseori expuși solicitărilor exagerate.

Trecerea de la vârsta tinereții la maturitate este un proces cu o mare încărcătură de stres, ceea ce poate atrage după sine suprasolicitarea resurselor necesare adaptării, nerealizarea cerințelor, disfuncții psihice și psihosomatice. O deosebită importanță o are perceperea, interpretarea și evaluarea subiectivă a unei situații considerată a fi suprasolicitantă. Etaloanele individuale de evaluare a succesului și insuccesului, odată cu schimbarea statutului, sunt deosebit de sensibile și pretențioase. Tensiunile, percepute subiectiv, odată cu trecerea de la un statut la altul, au căpătat în zilele noastre o structură specifică ce impune nu doar o îmbunătățire a sistemelor de consultare și susținere: trebuie avută în vedere întreaga constelație a suprasolicităților incluse în activitatea școlară și profesională. Toate acestea sunt strâns legate de structura șanselor sociale și economice pe care societatea noastră le oferă tinerilor. Este o sarcină a politicii sociale și a pieții muncii să le ofere tinerilor o structură a șanselor bine echilibrată, o multitudine de posibilități, în concordanță cu competențele și capacitățile individuale ale tinerilor. Dacă tânărul se confruntă cu oferte neavantajoase ale pieții muncii sau cu lipsa locurilor de muncă, el va suferi mutilări dureroase ale propriului proces de dezvoltare. Cucerirea independenței socio-economice în alegerea profesiei este, pentru cadrul cultural în care ne aflăm, esența procesului de tranziție de la tinerețe la maturitate.

Cristina-Teodora Simion

— Studentă —